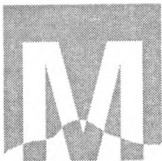

MUZEJ XIV. ZOI U SARAJEVU KRATKI HISTORIJAT I OPIS RATNIH OŠTEĆENJA

Nina Pirnat-Spahić
Ljubljana

uzej XIV. ZOI u Sarajevu osnovan je u siječnju 1984. godine, otvoren uoči Zimskih olimpijskih igara 7. veljače te godine. Zgrada muzeja u potpunosti je adaptirana.

Tzv. vila Mandić sagrađena je 1903. godine u historicističkom stilu austrougarskog perioda sarajevske arhitekture. Po nekim izvorima, autor vile je poznati i plodni arhitekt Karl Parik, autor Zemaljskog muzeja, Narodnog pozorišta, Pravosudne palače i brojnih drugih istaknutih objekata u gradu i BiH.

Nakon druga svjetskog rata u tom je objektu nekoliko godina bio Američki konzulat i sjedište UNRA-c, a kasnije su tu prostorije imale političke organizacije i institucije (Gradski komitet SK, Zavod za izgradnju grada itd.).

Konceptija Muzeja XIV. ZOI je uz muzeološku djelatnost uspostavila i živi, društveno usmjeren galerijski segment. Muzej je od 1984. do 1992. godine realizirao veliki broj likovnih, kulturno-historijskih, sportskih i drugih programa izložbenog i promotivnog karaktera. Početkom 1992. godine odlučeno je da se uspostavi Galerija savremene umjetnosti Sarajeva, prostor otvoren za sve vrste vizualnih umjetnosti međunarodnoga značenja.

Zbog društveno-ekonomske transformacije našeg društva tijekom posljednje godine bilo je strahovanja da će taj prostor izgubiti kulturnu funkciju: općina Stari grad nametala je opciju Turske ambasade, a i Amerikanci su pokazivali zanimanje za tu kuću u kojoj je jednom već bio Konzulat SAD-a.

Vjerujemo da je to i uzrokovalo gnjev i odmazdu terorista, te su uništavanjem zgrade bivšeg i eventualno budućeg američkog predstavništva simbolično pokazali svoj otpor spram američkog priznanja naše mlade države BiH i njihova diplomatskog angažmana u razrješavanju nastale situacije.

U noći između 21. i 22. travnja 1992. je tijekom žestokog artiljerijskog napada ekstremnih snaga SDS-a i tzv. jugoslavenske armije s okolnih brda više puta pogoden posljednji kat odnosno krovna konstrukcija zgrade Muzeja XIV. ZOI. Uslijed eksplozije nastao je požar koji se zbog nemogućnosti brzog gašenja (vatrogasci nisu mogli prići objektu zbog neprekinutog gađanja objekta i njegove neposredne okoline) rasplamsao i potpuno je izgorjela krovna konstrukcija i potkrovnna ctaža, gdje su bili uredi i dio arhive, te strop druge ctaže odnosno galerijskih prostora. Požar je ugašen nakon 15 sati napora pripadnika teritorijalne obrane i vatrogasne jedinice, a dijelovi krovne konstrukcije tinjali su i tri dana nakon događaja. Osim velike materijalne štete na zgradi (što nije uništila vatra stradalo je od vode!) i pokretnoj imovini (namještaj, uređaji, računalo itd.), uništen je sljedeći muzejski materijal:

1. Zbirka publikacija i štampanih materijala XIV. ZOI,
2. Fototeka i slajdoteka XIV. ZOI,
3. Vidoteka XIV. ZOI i programa Muzeja XIV. ZOI,
4. Zbirka grafičkog dizajna XIV. ZOI (osim jedne selekcije plakata koji su spašeni),
5. Arhiva XIV. ZOI (registraturni materijal sreden po sektorima

- djelatnosti OK XIV. ZOI, osim arhive IK i OK XIV. ZOI koja se nalazi u željeznoj blagajni u depoima zgrade),
6. Hemeroteka XIV. ZOI (press-kliping) 1978.-1984.,
7. Hemeroteka Muzeja XIV. ZOI 1984.-1991.,
8. Kartoteka likovne zbirke Muzeja XIV. ZOI,
9. Arhiv Video-susreta i Festivala nezavisnih televizija,
10. Rezerva od po pedeset primjeraka od svakog olimpijskog plakata uključujući plakate mape grafika,
11. Dokumentacija odnosno arhiv Muzeja XIV. ZOI i njegove djelatnosti 1984.-1991.,
12. Uništeno je 10-20 likovnih djela, a ostala će vjerojatno biti spašena, ali su pretrpjela znatnu štetu od posljedica vode (konačna bilanca oštećenja likovne zbirke još nije napravljena),
13. Pod razno možemo navesti brojne tekuće materijale, fascikle, knjige i publikacije koje su potrebne u svakodnevnom radu i koje su nestale u požaru.

Ovo nije konačan popis oštećenja.

Muzej XIV. ZOI je, dakle, kao najmlađa kulturna institucija u gradu postao i prva žrtva (nadamo se i posljednja) destruktivnog duha opcije sile i svršenog čina te neprihvatanja demokratskog i civiliziranoga političkog dijaloga koji bi trebao da obilježava kraj 20. stoljeća.

Primljeno: 16. 4. 1993.

SUMMARY

Museum of the 14 Winter Olympic Games in Sarajevo: Brief History and Description of War Damage

by Nina Pirnat-Spahić

The Museum of 14 Winter Olympic Games was established in January 1984 and opened to the public for the Winter Olympic Games in February of the same year. The Mandić Residence, a historicistic building of Austro-Hungarian period, was specially adapted to house the museum. In the period between 1984 to 1992 the museum organized many exhibitions and events and carried out numerous promoting programs. At the beginning of 1992 it decided to transform into the Contemporary Art Gallery of Sarajevo.

In the artillery attack Yugoslav Army and Serbian forces launched from the mountains surrounding Sarajevo in the night of 21 April 1992 several missiles hit the roof and the upper story of the Mandić Residence and the museum burned down in the ensuing fires, together with its archives, documentation and a part of its collections.